De troonrede.

De troonrede is, naarmate van het oogpunt waaruit men een dergelijk stuk beschouwt, belangrijk en onbelangrijk te noemen. Als programma, als politiek manifest, is deze troonrede zeer onbeduidend. Daarentegen als beknopt overzigt van den staat des lands, als verantwoording van het gedane en nog onder handen zijnde werk, als verslag van hetgeen gereed en hetgeen nog in de maak is, is zij een belangrijk stuk. Het maken van programma's en prospectussen is, gelijk men weet, het zwak van het tegenwoordig ministerie niet, tot bittere spijt van alle behoudende en revolutionaire anti-revolutionaire afgevaardigden en dagbladen, die daardoor een onderwerp van discussie voor 25 redevoeringen en 50 hoofdartikelen te kort komen.

Het verslag van den staat des lands is bevredigend. Zonder bijzonderen ophef te maken van de tevredenheid der bevolking met een vrijzinnig en krachtig bestuur, onder anderen voldoende gebleken uit den uitslag der jongste verkiezingen, wijst men aan, dat de huishoudelijke toestand »reden heeft tot *tevredenheid* en *moed*." Wij vreezen dat vele regeringen in het jaar 1850 dit niet zouden kunnen nazeggen.

De dekking van het overgebleven te-kort, zonder verhooging van belasting, het »*ruim* aan de verwachting beantwoorden" van de opbrengst van alle bronnen van 's Rijks inkomsten, de steeds voortgaande ontginning van gronden, de vooruitgang van den landbouw »in *vermogen* en *kennis*," de meerdere ontwikkeling van industrie en handels-bedrijvigheid en het toenemen van de middelen van vervoer en binnenlandsch verkeer, zijn verheugende tijdingen. Het verwondert ons eenigzins bij deze gelegenheid met geen woord gewag gemaakt te zien, van onderscheidene reeds aangevangene of nog in hunne geboorte zijnde groote werken. Noch van de droogmaking van het Haarlemmermeer, noch van de Drentsche en Overijsselsche kanalisatie, noch van de aangevraagde concessie tot indijking en droogmaking van de Lauwerzee, wordt gesproken. Echter ware het wel der moeite waardig geweest, deze onderwerpen, althans met een woord, aan te roeren.

De regte bedoeling der paragraaf die aldus luidt: »Ik ben ernstig bedacht op bevordering onzer gemeenschap met naburige landen, door toepassing der inrigtingen en krachten, welke de hedendaagsche kunst aan de hand geeft. Ik wensch daartoe, nog in den loop dezer zitting, »uwe medewerking te vragen," is, zonder nadere ontvouwing, niet wel te vatten. Wij onderstellen (en wij *hopen* dit tevens) dat hier gedoeld wordt op eene aansluiting der Nederlandsche spoorwegen met die van Duitschland en België, en op eene, daarmede te verbinden, doorloopende electrische telegraphen-linie, die ons onmiddellijk hetgeen in het grootste deel van Europa voorvalt, overbrengt.

Als een punt van hoog belang beschouwen wij nog de mededeeling, dat, »doelmatige vereenvoudiging van »het beheer en de inrigtingen der »Marine, de middelen zal doen vinden, om, zonder benadeeling van het »materieel, reeds in het volgende jaar, »de active zeemagt te vermeerderen." Jaren lang is dit een nationale wensch geweest, die echter nooit in vervulling kwam. Het is te hopen, dat de minister LUCAS eindelijk tot stand zal brengen, wat de minister RIJK onwillig of onvermogend was te doen.

Hetgeen omtrent den staat der Overzeesche koloniën en bezittingen en het Oost-Indisch batig slot gezegd wordt, is van eenen verblijdenden aard.

Hiermede is, gelooven wij, het overzigt van den staat des lands gesloten. Thans volgt de opnoeming van hetgeen gereed gemaakt is en gereed gemaakt staat te worden: een wets-ontwerp op de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen der militaire officieren; een wets-ontwerp tot regeling der koloniale belangen; een wets-ontwerp op de zamenstelling en het bestuur der gemeenten; een wets-ontwerp tot regeling van het armwezen; een wets-ontwerp op de onteigening ten algemeenen nutte; een wets-ontwerp op het regt van vereeniging en vergadering; een wets-ontwerp op de verantwoordelijkheid der ministers; een wets-ontwerp op de regterlijke organisatie; een wets-ontwerp tot verbetering van het belasting-stelsel; een wets-ontwerp tot uitvoering van art. 122 der grondwet (1); een wets-ontwerp tot uitvoering van art. 176 der grondwet. (2) Voegt men hierbij de ontwerpen der staats-begrooting, zoo blijkt het, dat deze parlementaire veldtogt, geen gebrek aan stof tot discussie zal opleveren, al heeft men dan ook geene programma's en prospectussen te bepraten, en al maakt men geene eindelooze »persoonlijke feiten" aan de groote belangen des vaderlands vast.

De voorlaatste paragraaph trof bijzonder onze aandacht: »Er zullen u »wetten worden voorgesteld, zoo tot »verbetering van het belasting-stelsel »als ter uitvoering van de artikelen »122 en 176 der grondwet."

»Tot *verbetering* van het belasting-stelsel." Niet meer? Beteekent dit, dat men zich vergenoegen zal, het bestaande finantiëele huishouden te *wijzigen*, te *veranderen*, te *verbeteren*, doch dat men niet gezind is, een *nieuw* finantiëel huishouden op te zetten?

Wij hopen, neen. Zonder *doortastende* hervorming, ook in dezen tak van het staatshuishouden, ja bij dezen tak meer dan bij eenigen anderen, zal men niets dan te-leur-stelling oogsten, niets dan ontevredenheid en misnoegen baren. De krachtige hand, die, om genezing aan te brengen, niet schroomt pijnlijke wonden toe te brengen, mag hier vooral niet gemist worden.

(1) De verantwoording van de staats-uitgaven en »ontvangsten over elk dienstjaar wordt, onder over»legging van de door de Rekenkamer goedgekeurde »rekening, aan de wetgevende magt gedaan.

»Het slot der rekening wordt *door de wet* vastge»steld."

(2) Art. 176. »Er is eene Algemeene Rekenkamer, »welker zamenstelling en taak *door de wet* worden »geregeld."

» . . . .

»De leden der Rekenkamer worden voor hun leven »aangesteld. Hunne bezoldiging wordt *door de wet* »geregeld.

» . . . . "

Buitenlandsche berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 5 *oct*. Per telegraaf is berigt ontvangen, dat de burgerweer te Kassel op last van den nieuwen opperbevelhebber generaal *Haynau* (broeder van den bekenden Oostenrijkschen veldtuigmeester van dien naam), werkelijk ontbonden is, en last heeft gekregen om hare wapenen af te geven. Eene latere telegrafische depêche meldt, dat de commissie uit de standen, *Haynau* daarop bij den opperkrijgsraad heeft aangeklaagd.

Een Keurhessisch luitenant-kolonel heeft zich naar Wilhelmsbad begeven, om uit naam zijner collega's den keurvorst te verklaren, dat zij den eed op de constitutie hebben afgelegd en zich derhalve niet kunnen leenen om die omver te werpen.

— Men kan zich een denkbeeld vormen van de stemming welke tusschen den generaal *Haynau* en de officieren heerscht, als men de volgende woorden nagaat, welke hij gisteren op eene parade tot hen rigtte:

»Wie uwer liever de misdadige en gemeene bende der constitutioneele partij de hand wil reiken, dan de zegten van den Keurvorst te beschermen, die kome voor het front, legge zijne uniform af en trekke een kiel aan."

Deze ongewone toespraak veroorzaakte veel gisting onder de officieren, en alleen de gebiedende voorschriften der krijgstucht, belettede hun, op datzelfde oogenblik luide te protesteren.

Frankfort, 6 *oct*. Uit Kassel schrijft men van gisteren, dat het onderzoek, hetwelk tegen den generaal *Haynau* ingesteld is, op verzoek van het comité van den landdag plaats heeft. Het officierskorps der troepen te Kassel heeft den luitenant *Hildebrand* naar Wilhelmsbad gezonden; ook het stedelijk bestuur van Kassel heeft eene deputatie aan den Keurvorst afgevaardigd. Of dit te Wilhelmsbad iets zal uitwerken betwijfelt men. Intusschen zal *Haynau* voor de terugkomst van deze deputatiën niets ondernemen, waartoe hij zich op zijn woord van eer verbonden heeft.

— Te Darmstadt is gisteren een voorloopig besluit genomen ten aanzien van de drukpers; in 33 artilen bepaalt het geld- en gevangenisstraffen voor beleedigingen tegen den Groothertog en de leden zijner familie, tegen de ministers en civiele beambten, tegen de constitutie, den monarchalen regeringsvorm, de wetgevende Kamers, de godsdienst, de goede zeden, den eigendom, enz., enz. Van alle drukwerken en dagbladen moeten, vóór dat zij in het licht verschijnen, exemplaren met de onderteekeningen der verantwoordelijke uitgevers aan de staatsprocureurs en de andere hooge beambten worden toegezonden. In de eerste dagen zal de groothertogelijke regering eene nieuwe kieswet uitvaardigen; de Eerste Kamer zal slechts ten deele verkiesbaar zijn en uit de Prinsen, door den Groothertog benoemde leden, vertegenwoordigers van de kerk, de hoogeschool en de grootere grondbezitters bestaan; de leden der Tweede Kamer worden indirect gekozen en de kiezers in drie klassen verdeeld.

— Aan den graaf *v. Thun* is uit Weenen gemeld, dat men daar de hoop voedde den Koning van Pruissen te bewegen tot het houden eener conferentie met den Keizer van Oostenrijk en den Keizer van Rusland in een klein grensplaatsje (Myslowitz), waaraan men de verwachting verbond om de heilige Alliantie te doen herleven.

Hamburg, 6 *oct*. Gisteren is de bestorming van Friederichstadt ondernomen, doch de aanval is afgeslagen. De stad heeft zwaar door brand geleden. Onze troepen tellen vele dooden en gekwetsten; het 6de bataljon heeft bijkans al zijne officieren verloren. Om deze reden heeft men alle verdere poging tot bemagtiging gestaakt; intusschen zal het beschieten op nieuw beginnen. Onze troepen zijn naar den Süderstapel afgetrokken.

Het officiëele rapport van den opperbevelhebber *Willisen* luidt aldus: Daar men alles tot de bestorming voorbereid had, werd daartoe besloten en de aanval met zulke uitstekende dapperheid door onze troepen ondernomen, dat dezelve bij eenigzins gunstige omstandigheden gewis eenen goeden uitslag had moeten hebben. De troepen ontmoetten echter op hunnen weg deels vele grachten, over welke, onder het vuur der vesting, bruggen moesten worden gelegd, deels verscheiden nog niet geheel vernielde werken, zoodat het, ondanks den meesten moed, niet mogelijk was, de plaats te bemagtigen. De vijand verdedigde zich met bedaardheid en onverschrokkenheid. Men heeft helaas, niet kunnen verhoeden, dat een groot gedeelte der ongelukkige stad is afgebrand. Ons verlies wordt op 2- à 300 man zoo aan dooden als gekwetsten begroot; het verlies aan officieren is buiten evenredigheid groot, hebbende het 6de bataljon al zijne officieren dood of gekwetst op het slagveld gelaten. Overigens zal deze tegenspoed geen invloed op de verdere oorlogvoering uitoefenen.

Berlijn, 6 *oct*. De Russische nota, waarvan gisteren is gewaagd, bevat de verklaring, dat bij het ontstaan van oneenigheden tusschen Oostenrijk en Pruisen, Rusland de zijde van de mogendheid zal

kiezen, welke het meest aan de verdragen van 1815 vasthoudt.

BELGIË.

Brussel, *7 oct.* Volgens de berigten die wij heden uit Parijs ontvangen, begint de arbeidende klasse, die zich sedert eenigen tijd zoo kalm, zoo onverschillig, zoo afkeerig zelfs betoonde van de staatkundige quaestiën, uit dien toestand van ongevoeligheid wakker te worden, bij de voorvallen der laatste dagen en den hevigen strijd der drukpers. Zij is nog rustig, maar niet meer onverschillig, en de vergadering zal haar, bij hare terugkomst, gereed vinden om op nieuw in gisting te komen, als zij de parlementaire discussiën vernemen zal.

Voor het oogenblik bestaat de strijd in de drukpers niet meer tusschen de conservatieve en de socialistische dagbladen, maar tusschen de verschillende organen van de partij der orde. De bladen van het Elysée vallen de conservatieve bladen, die niet even veel geestdrift betoonen voor de tienjarige verlenging der magt van den President, met eene hevigheid aan, welke grooter is dan die zij vroeger aan den dag legden bij de bestrijding van de dagbladen der demagogie. Het is niet meer tegen de *Peuple*, de *Republique* of den *National*, dat de *Moniteur du Soir*, de *Patrie* en de *Constitutionnel* gelijktijdig bulderen, maar tegen de *Ordre*, de *Assemblée Nationale*, den *Courrier Francais*. Die dagbladen, wier conservatieve geest men voorwaar niet kan loochenen, wordt het als misdaad aangerekend dat zij niet gelooven, dat het welzijn van Frankrijk geheel alleen gelegen is in eenen persoon, in eenen naam, dat buiten dien naam, de maatschappij niet gered kan worden; en dit is het wat hen de woedende aanvallen der dagbladen op den hals haalt, die den voorbestemden man weder in het leven willen roepen. Wij weten niet in hoe verre deze handelwijze der Elyséesche dagbladen verstandig is.

De drukpers van alle kleuren, met uitzondering van de bonapartistische kleur, gevoelt overigens de behoefte om zich te vereenigen ten einde weerstand te bieden aan den kruistogt, die door het parket tegen haar wordt ondernomen. Op dit oogenblik worden niet minder dan tien dagbladen vervolgd en men zal bij de opnoeming daarvan zien, dat alle opiniën daaronder begrepen zijn, behalve de bonapartistische opinie. Die dagbladen toch, zijn, de *Gazette de France*, de *Corsaire*, de *Assemblée Nationale*, de *Opinion Publique*, de *Siècle*, de *National*, de *Courrier Français*, de *Evènement* en de *Peuple*. Waar zal het parket ophouden? Het *Journal des Débats*, dat men niet kan beschuldigen van meerdere vrijheid voor de drukpers te verlangen dan overal elders, maar dat een hoog gevoel heeft van de waardigheid en de regten van den schrijver, verheft zijne stem op krachtige wijze en met grond, tegen die vervolgingen, die het karakter beginnen te verkrijgen van eenen oorlog op leven en dood tegen de vrijheid van zijne gedachten te mogen openbaren.

Hier kan men eene opmerking niet terughouden, deze namelijk, dat de minister van Justitie, bij het toelaten van die overdrevene gestrengheid, een bewijs levert van de grootste onhandigheid, uit het oogpunt der belangen van den President. Men zal zich herinneren dat, niettegenstaande de geheele Bergpartij zich tegen de wet op de drukpers in haar geheel verklaard heeft, een gedeelte van hare leden zich toch vereenigd had met de legitimisten, om het amendement van de heeren *de Tinguy* en *Laboulie* betreffende de onderteekening, te doen doorgaan. Het zoude dus slim zijn geweest als men aan die uiterste partijen de verantwoordelijkheid dier bespottelijke bepaling gelaten had. Wat doet nu de heer *Rouher* in plaats daarvan? Wel verre van de voorschriften der wet voor de toepassing zooveel mogelijk te verzachten, laat hij ze integendeel door het parket nog overdrijven; hij gaat verder dan zij heeft willen gebieden en hij doet op deze wijze eene verantwoordelijkheid op de regering, dat is op den President, terugvallen, die het verstandig en gemakkelijk geweest was te vermijden.

Terwijl het parket aldus eene bres tracht te schieten in de drukpers, wordt het genootschap van den *Dix Décembre* veranderd en op nieuwe grondslagen georganiseerd, terwijl het voorzeker, onder zijne nieuwe vlag, van genootschap van *Notre-Dame-d'Aout*, zich gereed maakt tot eene nieuwe poging volgens zijne manier.

Heden zal de buitengewone zitting der permanente commissie plaats hebben, waarin de minister van Oorlog geïnterpelleerd zal worden over de voorvallen bij de wapenschouwingen van Satory en Saint-Maur. Men kan gissen dat het aldaar warm zal toegaan.

— De Italiaansche bladen behelzen heden weinig nieuws. Men verwachtte te Florence dat de gemeenteraad dier stad zonde ontbonden worden, omdat hij aan den Groot Hertog, een adres had toegezonden, waarbij op de bijeenroeping der Kamers wordt aangedrongen.

— Brieven uit Konstantinopel melden, dat in die stad het gerucht in omloop was, dat de Oostenrijksche regering er in toestemde, dat aan de Hongaarsche uitgewekenen de vrijheid zonde worden geschonken, mits men eene uitzondering maakte ten aanzien van *Kossuth*. Men zegt dat de Porte geweigerd had, aan die schikking het oor te leenen.

Binnenlandsche Berigten.

Amsterdam, *8 oct.* Tot verbetering eener vroegere opgave dient, dat H. M. onze Koningin *vijfhonderd* en H. M. de Koningin-Weduwe *vijftien duizend* gulden voor het *Tollens*-fonds geschonken heeft. (*Hand.*)

Rotterdam, *8 oct.* Wij hebben weder een brief van eene der steden aan de Oostzee gelegen, openbaar gemaakt, waaruit bleek, dat den 27sten september ll. onze consul aldaar nog geheel verstoken was van directe mededeelingen van ons ministerie, omtrent de scheepvaartwetten. Hoe nadeelig deze onachtzaamheid van ons ministerie van buitenlandsche zaken werkt, blijkt uit de verschillende verkeerde opvattingen dier wetten, welke wij bij sommige buitenlandsche kooplieden ontmoeten. Zoo lezen wij in de *Elberfelder Zeitung* een artikel, waarin wordt betoogd, dat de vaart van den Rijn tot in zee, niet vrij is door Nederland en waarbij de kamers van koophandel worden uitgenoodigd, aan de Maintzer commissie te verzoeken, geene verligting van regten te verleenen voor goederen uit Nederland Rijnopwaarts gevoerd, tenzij Nederland, door afschaffing van het vaste regt (*droit fixe*), de vrije vaart van den Rijn tot in zee, aan de Rijnoeverstaten toesta. Dat die opvatting volmaakt onzin is, begrijpt een ieder, die weet, dat het vaste regt bij art. 4 der Maintzer conventie vastgesteld, evenzeer als de daarbij gevoegde tabel A, niets anders daarstelt, dan eene bepaling van de hoogte van het doorvoerregt. Nu zegt de onlangs aangenomen wet lett. B, dat alle doorvoerregten afgeschaft zijn. Het spreekt dus van zelf, dat noch de doorvoerregten bij de wet, noch die bij tractaat vastgesteld, meer bestaan. Hadden nu onze consuls, van het ministerie van buitenlandsche zaken mededeeling over de scheepvaartwetten ontvangen, met eene behoorlijke nota omtrent hare toepassing, zij hadden onmiddellijk de ongerijmde redeneringen der Duitsche bladen kunnen wederleggen. Nu zetten zulke dwalingen wortel en verminderen zeer in de openbare meening de waarde van den door ons gouvernement genomen werkelijk liberalen maatregel. (*N. R. C.*)

Arnhem, *9 oct.* Met genoegen kunnen wij onze lezers berigten, dat binnen weinige dagen, alhier ten toon zal gesteld worden het gunstig bekend Anatomisch Museum van dr. *Kahn*.

— In de zitting der Provinciale Staten van heden, is, bij derde stemming, tot lid der Eerste Kamer benoemd, de heer *van Lidth de Jeude*, burgemeester van Tiel.

— De uitslag der herstemming tusschen de heeren *Guyot*, *Schneither*, *van Lijnden* en *Mackay* is geweest als volgt:

W. baron *van Lijnden* 968 stemmen; *Æ.* baron *Mackay* 884; *P. C. G. Guyot* 686; *G. J. C. Schneither* 631.

En zijn dus de heeren *van Lijnden* en *Mackay* tot leden der Tweede Kamer benoemd.

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van dingsdag 8 october.

Opening te 11¼ ure. De griffier ongesteld zijnde, doet de commies-griffier voorlezing van het koninklijk besluit, waarbij de heer *D. Blankenheym* benoemd is tot voorzitter der Eerste Kamer, gedurende de zitting van 1850—1851.

De *voorzitter* opent de vergadering met de volgende toepasselijke toespraak.

»Mijne heeren! Erkentelijk voor de eervolle onderscheiding die mij te beurt mogt vallen, in mijne benoeming en bevestiging als lid der Eerste Kamer der Staten-Generaal door de Provinciale Staten van Zuid-Holland, heeft Z. M. Onze geëerbiedigde Koning, een blijk van welwillendheid en vertrouwen daaraan willen toevoegen, door mij te benoemen tot voorzitter dezer vergadering.

»Gevoelig voor die eer, ontveins ik mij niet de moeijelijkheden, aan eene zoo gewigtige betrekking, aan eene mij zoo geheel vreemde taak verbonden.

»Dan, mijne heeren! de bezadigdheid en kalmte, welke onze vergadering in de afgeloopene zitting steeds kenschetsten, hebben mij bemoedigd en mij tot het besluit doen komen, uwe werkzaamheden als voorzitter te besturen, met onpartijdigheid, zoo ik vertrouw, te leiden, en met orde te doen afloopen.

»Uwe toegevendheid roep ik met bescheiden aandrang in, terwijl ik de hoop durf koesteren dat diezelfde welwillendheid en vriendschapsbewijzen, welke mijnen geachten voorganger zoo ondubbelzinnig van uwe zijde te beurt vielen, mij niet zullen onthouden worden.

»Mijne heeren! ons wachten belangrijke wetsontwerpen, die alle eene bezadigde, eene gemoedelijke, eene ernstige overweging verdienen.

»Mogen onze beraadslagingen strekken om den bloei van het dierbare vaderland te verhoogen, het geluk van het Nederlandsche volk te vermeerderen, en de hechtheid van den troon te bevestigen.

»Ik verklaar, mijne heeren, het voorzitterschap van de Eerste Kamer der Staten Generaal te aanvaarden, met de bede in het hart, dat zegen van boven op onzen arbeid zal rusten.''

De heer *van Sasse van Ysselt* stelt voor, die rede te doen drukken en ronddeelen. — Dienovereenkomstig wordt besloten.

In gevolge art. 1 van het reglement van orde, benoemt de voorzitter de drie volgende commissiën tot het onderzoek der geloofsbrieven, als:

Voor de leden, afgevaardigd uit de provinciën Utrecht, Friesland, Overijssel, Groningen en Limburg, de heeren *van der Beken Pasteel*, *van Pallandt* en *de Jonge van Ellemeet*.

Voor die uit Noord-Braband, Gelderland, Zeeland en Drenthe, de heeren *Philipse*, *de Brauw* en *van Wessem*.

En voor die uit Zuid-Holland en Noord-Holland de heeren *Cost Jordens*, *van Andringa de Kempenaer* en *Beerenbroek*.

Niets meer aan de orde van den dag zijnde, is de zitting gescheiden tot morgen ten 2 ure.

TWEEDE KAMER.

Zitting van dingsdag, 8 october.

De heer mr. *S. H. Anemaet* opent de vergadering met de volgende aanspraak:

»Mijne heeren! Als oudste van jaren valt weder om aan mij de eer te beurt den voorzittersstoel te bekleeden en het is dien ten gevolge, dat ik mij op nieuw geroepen zie uwe eerste werkzaamheden te leiden.

»Deze taak wordt ook door mij nu bijzonder hoog geschat. — Na de beslissende ontwikkeling in onze staathuishouding, door de invoering van een nieuw kiesstelsel verkregen, werden de Kamers der Staten-Generaal ontbonden, ten einde de natie dadelijk op de meest volledige wijze in het genot van haar wettig kiesregt te stellen.

»Dat regt heeft voor de eerste maal zijne volledige toepassing erlangd, en wij, mijne heeren, zijn daardoor geroepen de belangen des vaderlands en van onzen geëerbiedigden Koning te behartigen.

»Doen wij het zoo, mijne heeren, dat wij het vaderland tot nut, den kiezers, der vergadering der Staten-Generaal tot eere verstrekken en dat de vastheid van het regerend Stamhuis er door worde bevestigd. Met dezen wensch roep ik tevens, als tijdelijk voorzitter, uwe ondersteuning met nadruk in en open ik deze vergadering.''

Op voorstel van den heer *van Hall* en andere leden, wordt besloten deze aanspraak te doen drukken en ronddeelen.

De voorzitter geeft kennis, dat al de leden hunne geloofsbrieven hebben ingezonden, en benoemt drie commissiën, elk van drie leden, ter onderzoek van die stukken, als:

1o. voor de verkiezingen in de districten Groningen, Zuidhorn, Appingadam, Assen, Leeuwarden, Sneek, Dokkum, Steenwijk, Zwolle, Almelo, Deventer, Zutphen en Nijmegen, de heeren: *Poortman*, *van Doorn* en *Mutsaers*.

2o. Voor Tiel, Amersfoort, Utrecht, Hoorn, Alkmaar, Haarlem, Amsterdam, Leiden, Gouda, Delft en Rotterdam, de heeren: *van Twist*, *Bachiene* en *Borret*.

3o. Voor 's Hage, Dordrecht, Gorinchem, Middelburg, Goes, Zierikzee, Breda, Tilburg, Eindhoven, Maastricht, Roermond, Boxmeer en 's Bosch de heeren: *Heemskerk*, *van der Linden* en *Dullert*.

Er zijn vier adressen ingekomen, betrekkelijk de verkiezingen van leden dezer Kamer, als: 1o. van jhr. *F. A. M. A. van Andringa de Kempenaer*, over de verkiezingen in het district Leeuwarden; 2o. van mr. *L. Zegers Veeckens*, over die te Amersfoort; 3o. van den heer *C. Pompe c. s.*, te Alem, Mazen en Kessel, over die te 's Bosch, en 4o. van *J. Thissen c. s.*, over die te Roermond.

PROVINCIALE STATEN VAN GELDERLAND.

Zitting van maandag, 7 october.

Er zijn tegenwoordig 44 leden. Afwezig de heeren *de Meester*, *van Weede*, *van Ditzhuijzen*, *van Nispen van Pannerden*, *Dijckmeester*, *Francken*, *Roes*, *de Man*, *van der Wielen*, *Thooft* en *Wijnne*.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Er komt in eene kennisgeving van den heer *Thooft*, dat hij verhinderd wordt ter vergadering tegenwoordig te zijn.

De heer *Hoffmann van Hove* legt de gevorderde eeden af en neemt zitting.

Er wordt kennis gegeven, dat door het kiesdistrict Zutphen tot lid der Staten is benoemd de heer *J. van der Meulen*.

Tot onderzoek der geloofsbrieven van genoemden heer wordt benoemd eene commissie, bestaande uit de heeren *Dutry van Haeften*, *Zadelhoff* en *Kolff*, die onverwijld hun onderzoek instellen.

De heer *Dutry van Haeften* brengt verslag uit, dat de door den heer *van der Meulen* overgelegde stukken in behoorlijke orde zijn bevonden, mitsdien concluderende tot de toelating van gemelden heer.

De vergadering vereenigt zich met dit rapport.

De heer *van der Meulen* wordt binnengeleid, legt de voorgeschrevene eeden af en neemt zitting.

Aan de vergadering wordt mededeeling gedaan van een ingekomen stuk van den heer *Th. van den Gheijn*, waarbij geprotesteerd wordt tegen zijne toelating. Hij verklaart, zich niet stilzwijgend te mogen onderwerpen aan de uitspraak der vergadering en teekent bij deze verzet aan tegen al het geen tot nu toe in de vergadering geschied is of geschieden zal. — Voor kennisgeving aangenomen.

Dit stuk luidt als volgt:

»De ondergeteekende, *Th. van den Gheijn*, in het 7de kiesdistrict, hoofdplaats Nijmegen, wettig gekozen lid der Provinciale Staten van Gelderland, vernomen hebbende, dat de meerderheid dier Staten-vergadering, om redenen en op gronden die zich, naar zijn bescheiden oordeel, niet laten vereenigen met de wet, maar ook niet met de rede, heeft kunnen

goedvonden te besluiten hem niet toe te laten om als lid zitting te nemen, zoude niet beantwoorden aan het vertrouwen door zijne committenten in hem gesteld, zoo hij zich aan dat besluit stilzwijgend onderwierp en niet met alle wettige middelen daartegen kwam in verzet.

»Daarom is het dat hij, nietig achtende dat besluit en van onwaarde al wat op hetzelve is gevolgd, aan Uwe Excellentie, als voorzitter der Staten-vergadering, bij deze toezendt zijn uitdrukkelijk protest tegen dat besluit niet alleen, maar tegen alles wat daarna, ten praejudice van het 7de kiesdistrict, waarvan hij de eer heeft een der afgevaardigden te zijn, verder mogt zijn of nog zal worden verrigt."

Wordt voorgelezen eene missive van den heer *van Heeckeren van Enghuizen*, kennis gevende dat hij, van wege redenen van gezondheid, zijne benoeming tot lid der Eerste Kamer, niet kan aannemen.

De nieuwe keuze wordt gesteld aan de orde van overmorgen (woensdag).

Ontvangen van den heer *Boland* een stuk op zegel, behoorende bij zijne geloofsbrieven.

Aan de vergadering wordt medegedeeld een brief van het provinciaal geregtshof van Gelderland, ingevolge art. 63 der wet op de regterlijke organisatie, houdende eene lijst van aanbeveling tot vervulling der vacature, ontstaan door het eervol ontslag van den raadsheer *van der Renne*.

Deze lijst van aanbeveling bestaat uit de heeren: *J. L. L. van der Brugghen*, president der regtbank te Nijmegen; *F. Serrurier*, officier van justitie bij de arrondissements regtbank te Arnhem; *G. W. L.* baron *van Dordt tot Medler*, kantonregter te Arnhem; *J. G. Luyken Glashorst*, regter-commissaris bij de regtbank te Zutphen; *L. J. A. van Eck*, lid der arrondissements regtbank te Arnhem en *J. C. van Wessem*, substituut officier bij de arrondissements regtbank te Tiel.

De *voorzitter* merkt op, dat volgens artt. 1 en 3 van de additionele artikelen der grondwet blijven bestaan, tot op nadere vervanging, alle bestaande autoriteiten, reglementen en wetten; dat er echter ten opzigte van dit punt geene melding in de provinciale wet wordt gemaakt en er dus hier eene tweeledige uitlegging mogelijk is.

De heeren *Schiff*, *Op ten Noort* en *Haverkamp* worden benoemd om dit punt voorloopig aan een opzettelijk onderzoek te onderwerpen.

Aan de vergadering wordt mededeeling gedaan van eene missive van drie inwoners uit Tiel, nopens eene subsidie voor den weg van Geldermalsen naar Wadenoijen. Gesteld in handen eener commissie bestaande uit de heeren *Dutry van Haeften*, *Vorsselman de Heer* en *Domselaer*.

Aan de vergadering wordt medegedeeld het inkomen van eene missive van den minister van Binnenlandsche Zaken, inhoudende een ontwerp van gemeente-wet, ter voldoening aan het gebod van art. 138 der grondwet. Tevens van eene missive van denzelfden minister aan den commissaris des Konings, omtrent den vorm en de wijze van onderzoek, waarbij wordt aangedrongen op eene grondige en daarbij zooveel mogelijk spoedige behandeling. Als de geschiktste vorm wordt daarbij voorgesteld het ontwerp te doen stellen in handen van eene commissie om, zoo mogelijk, nog in deze zitting, ten laatste in november, daarover verslag uit te brengen, ten einde de discussiën spoedig mogelijk kunnen plaats hebben. Wordt besloten overmorgen (woensdag) de wijze van behandelen in overweging te nemen. (Hierbij komen voornamelijk twee wijzen in aanmerking: 1o. Verslag uit te brengen door eene groote commissie; 2o. onderzoek en behandeling in de sectiën, zoo als bij de tweede Kamer.)

Wordt medegedeeld een adres van *Aleida Muller*, weduwe van *Arnoldus Terwindt*, te Pannerden, tegen de opneming van een haar toebehoorend perceel, in den polder van Angeren, als hebbende zij, van wege de hooge ligging van haar land, geene afwatering en bedijking noodig.

Wordt gesteld in handen eener commissie.

Aan de vergadering wordt door den *Voorzitter* kennis gegeven, dat ter inzage der leden liggen de volgende stukken:

1o. Reglement op de paardenfokkerij.
(Voor notificatie aangenomen.)
2o. Herziening der provinciale reglementen.
(Gesteld in handen van Gedeputeerde Staten).
3o. Overeenkomst met provisoren van het gasthuis te Zutphen, tot plaatsing van behoeftige lijders in het krankzinnigen-gesticht.
(Goedgekeurd).
4o. Over het verloskundig onderwijs.
(Voor notificatie aangenomen).

Thans wordt besloten over te gaan tot de discussie over het rapport der commissie wegens de provinciale rekeningen over 1849. (Zonder beraadslaging goedgekeurd.) Vervolgens over het verplaatsen van banken in de Groote kerk te Arnhem.

De heer *van Panhuys* merkt aan, dat hij geen bezwaar zou vinden het verslag der commissie aan te nemen, indien hier alleen sprake was van *verplaatsing*, maar er is hier sprake van *eigendom* der provincie. Zoodanig eigendom moet nut of voordeel opleveren. Het schijnt echter dat deze eigendom geen *voordeel* oplevert, daar hij niet op de begrooting voorkomt. Hij stelt derhalve voor, dat, alvorens omtrent dit rapport een besluit te nemen, aan Gedeputeerde Staten wordt opgedragen een onderzoek in te stellen, omtrent de wijze op welke deze eigendom het meeste voordeel aan de provincie zal kunnen opleveren.

De heer *Rosegaarde* stelt voor de behandeling van deze aangelegenheid uit te stellen tot morgen.

Dit voorstel wordt door sommigen ondersteund.

De heer *van Nispen* merkt aan dat, alvorens het voorstel van den heer *van Panhuijs* ter sprake kan komen, eerst een besluit moet genomen worden over het vermeld verslag.

De heer *van Panhuijs* vraagt of de beslissing der staten op de voorgenomene verandering zou kunnen influeuceeren.

De heer *Brantsen* merkt aan, dat de verandering der plaatsen in de kerk reeds is aanbesteed.

De heer *Roosegaarde* dringt zijn verzoek tot uitstel nader aan. Hierop wordt het verslag in omvraag gebragt en aangenomen met 38 tegen 9 stemmen.

Het blijft desniettegenstaande aan elk der leden vrijstaan het initiatief te nemen om een voorstel tot verandering te doen.

De heer *van Voorst tot Voorst* brengt, namens de commissie, rapport uit over het verleenen van eene subsidie tot verbetering van den weg van Terborgh naar Zeddam. De commissie stelt voor eene verhooging van de reeds vroeger verleende subsidie en eene wijziging in het oorspronkelijk plan van aanleg.

Het verslag wordt ter inzage van de leden gelegd en gesteld aan de orde vóór de discussiën over de begrooting.

Dezelfde heer brengt verslag uit omtrent den weg van Genderingen naar Netterden, waarvan het nut wordt aangewezen en wordt voorgesteld eene subsidie van een derde te geven, van de som van ƒ15550, echter met de bepaling dat alvorens een *volledig* ontwerp behoort te worden ingediend.

Ook dit rapport wordt ter inzage gelegd en aan de orde gesteld vóór de begrooting.

De heer *Boonzaier van Jeveren* brengt, namens de commissie, verslag uit over de aangevraagde subsidie tot verbetering van den weg van Elburg naar Epe. De kosten voor eene lengte van 13,600 ellen zijn begroot op ƒ41,574. De commissie stelt voor een derde in de kosten van aanleg te dragen.

Aan de orde.

De heer *Putman Cramer* brengt, namens de commissie, verslag uit over de kosten van de commissie van landbouw. (De jaarlijksche onkosten ƒ2100). De commissie is van oordeel, dat van wege de provincie geene subsidie moet verleend worden. Aan Gedeputeerde Staten zou worden opgedragen om, in de reglementen waarbij van de commissie van landbouw wordt melding gemaakt, de noodige veranderingen te maken. Ter inzage en aan de orde.

Hierop gaat de vergadering uiteen, tot overmorgen, woensdag, te elf ure.

Verslag van de Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland, overgegeven aan de Provinciale Staten van dat gewest, in hunne vergadering van den 24sten september 1850.
(Arnhem, G. J. THIEME.)

(*Vervolg van no. 198.*)

§ 14. *Waterstaat en wegen.*

Het onderhoud der groote wegen heeft op eene voldoende wijze plaats gehad.

Sommige hebben door ijsgang, hoogen rivierstand en golfslag in den laatsen winter veel schade geleden. In de herstelling is voorzien.

De groote weg van Utrecht naar 's Hertogenbosch is, voor zooveel de provincie Gelderland betreft, met al de daartoe betrekkelijke werken, geheel voltooid.

Op den grooten weg van Nijmegen naar Grave is, onder de gemeente Wijchen, een tolhuis gebouwd.

Eene brug, in den weg van Doesborgh naar Anholt, aan de Pruisische grenzen, die zeer slecht was, is geheel vernieuwd. De vernieuwing van de Palsbrug in denzelfden weg, is aanbesteed.

De Kappebrug, over den Berkel, behoorende tot den provincialen weg van Zutphen naar het huis de Voorst, zal hersteld worden.

De asphalt bevloering, welke, eenige jaren geleden, tot eene proef, is gelegd op eene der doorlaatbruggen tusschen Arnhem en Elden, voldoet niet aan de verwachting.

Omtrent de buurtwegen komt ons het volgende ter vermelding belangrijk voor.

Onder Apeldoorn vaart men voort met het aanleggen van belangrijke oer-grindwegen. Een weg van dien aard, van het dorp Apeldoorn naar de buurschap Ugchelen, is geheel voltooid, en wordt van daar naar den straatweg van Arnhem op Apeldoorn verzolgd. In de buurschappen Beemte en Broekland wordt een zandweg naar het dorp Nijbroek zeer verbeterd, dat van veel belang is voor den aanvoer van hooi.

In het vorige jaar is in de vergadering der staten behandeld eene aanvraag, om subsidie uit de provinciale fondsen, gedaan door de gemeente-besturen van Elburg en Oldebroek, tot aanleg van eenen grindweg, leidende van den straatweg langs de Zuiderzee tot aan de herberg de Delle, met het doel, om eene gereede gemeenschap tusschen die plaatsen en den grindweg van Hattem naar Apeldoorn daar te stellen. De staten waren toen van gevoelen, dat, om een goed geheel te verkrijgen, het wenschelijk ware, dat de besturen van Epe en Heerde er in betrokken werden. (Notulen 1849, blz. 17, 44 en 50.) Daaraan is gevolg gegeven, en de gemeente-besturen van Elburg en Epe hebben een nieuw plan ontworpen.

Onder Ermelo gaat men voort den weg van Nunspeet naar Elspeet, op de zandigste gedeelten, met zwarten grond te bedekken.

Men is te Heerde bedacht, om, door eenen grindweg, het Griftkanaal te verbinden met den grindweg van Hattem naar Apeldoorn. De verwezenlijking zoude eene belangrijke verbetering daarstellen.

Aanbesteed is het aanleggen van eenen grindweg van Twello, in de gemeente Voorst, tot aan den Veluwschen bandijk bij de Vollehand, waarvoor de staten in hunne vergadering van het vorige jaar eene toelage van ƒ1500 bestemden. (Notulen 1849, blz. 17, 43 en 49.)

Het plan van het bestuur van Deventer, om eenen kunstweg aan te leggen van die stad over Laren, Lochem en Borculo naar Groenlo, is, grootendeels ten gevolge van het besluit der staten om eene bijdrage van ƒ10,000 te verleenen, tot rijpheid gekomen. De aanbesteding zal waarschijnlijk nog in dit jaar kunnen geschieden.

Aan het verlangen der staten, ten opzigte van eene wijziging in de rigting van dien weg tusschen de Pesting en Laren, is voldaan. (Notulen 1849, blz. 32, 70 en 72.) De besturen der gemeenten Gorssel, Laren, Verwolde, Lochem, Borculo en Groenlo hebben bijdragen voor deze belangrijke onderneming toegezegd. Andere wegen zullen op dezen aangelegd worden. Reeds houdt men zich te Eibergen onledig, met het ontwerpen van het plan voor eenen kunstweg van het dorp naar dien weg, tusschen Borculo en Groenlo. Een ander plan, daarmede, al thans gedeeltelijk, in verband staande, is met de betrokkene gemeente besturen ontworpen. Men heeft namelijk het denkbeeld opgevat, om, in verband met den in Overijssel beraamden grindweg over Haaksbergen naar de Geldersche grenzen, eenen kunstweg aan te leggen van die grenzen, bij de Vloedsteegbrug, over Neede, Borculo, Ruurlo, Hengelo en Wittebrinksbrug naar den grindweg tutschen Zutphen en Emmerik, bij Hummelo en Keppel, met vertakkingen van Hengelo naar Vorden en van de Wittebrinksbrug naar Zelhem. Kwam dit voornemen tot verwezenlijking, dan zouden al die gemeenten eene goede, thans niet bestaande gemeenschap krijgen met Deventer, Zutphen, Doesborg en Arnhem. Het is ons zoo gewigtig voorgekomen, dat wij gelden hebben aangewezen, om in de kosten van opneming te gemoet te komen.

De weg van de Winterswijksche grenzen, over Aalten en Varsseveld, naar Terborg is, onder Aalten, reeds gedeeltelijk begrind of met houtblokjes aangelegd. Nog 3000 ellen blijven ter verbetering over. Men hoopt, dat met het werk onder Wisch, in dit jaar, een aanvang gemaakt zal kunnen worden. De staten verleenden daarvoor in het vorige jaar, eene subsidie van ƒ10,000. (Notulen 1849, blz. 18, 45 en 50.)

Men stelt zich voor in dit jaar een begin te maken met de verbetering van den weg van Terborg op Zeddam. Zij is hoogst noodzakelijk, en zal nog in belangrijkheid winnen, wanneer zij van Zeddam naar Babberik wordt voortgezet.

De gemeente Dinxperlo is thans in het bezit van goede grindwegen in de rigting van Anholt en van Bocholt. Al het vervoer tusschen die Pruisische steden heeft thans langs Dinxperlo plaats. De dringende behoefte aan eene betere gemeenschap met het binnenland, door eenen kunstweg op Terborg, doet zich daardoor nog meer gevoelen. Het is te hopen dat de staten, door ruime bijdragen, mede zullen werken, om die behoefte te bevredigen.

Te Winterswijk verlangt men zeer, dat de straatweg van die plaats naar de Pruisische grenzen afgewerkt worde. Bij de geldleening, tot den aanleg van den weg gedaan, was uitdrukkelijk bepaald, dat hij zoude doorloopen tot aan die grenzen. Thans verlangt de regering, dat, alvorens er toe over te gaan, de aansluiting van de zijde van Pruisen tot stand worde gebragt.

Met de regering van dat rijk en de stad Bocholt wordt nog onderhandeld, over het leggen van eenen grindweg van die stad, over de Kruiskapel, Aalten en Lichtenvoorde, naar den straatweg tusschen Ruurlo en Groenlo.

De verbetering van minder belangrijke wegen zijn in het Zutphensche voortgezet en nieuwe begonnen.

De besturen van Angerlo, Duiven, Pannerden, Westervoort en Zevenaar blijven zich steeds beijveren de verbetering der wegen in hunne gemeenten voort te zetten, en de bestaande goed te onderhouden.

De weg van Giesbeek naar het Rhedensche veer, loopende door Angerlo, die vroeger zeldzaam in eenen eenigzins bruikbaren toestand was, werd door puin en grind veel verbeterd, en is nu zoodanig, dat hij ten allen tijde, behalve bij hoogen waterstand, bereden kan worden.

Bijzondere ijver of lust ten dezen wordt bij de besturen van Bergh, Didam, Gendringen, Herwen en Wehl niet opgemerkt. Aan aansporing ontbreekt het echter niet.

Over de daarstelling der wegen van Gendringen naar Netterden en van Netterden naar 's Heerenberg hadden, onder voorzitting van een lid van ons collegie, verscheidene zamenkomsten van gecommitteer-

den uit de betrokkene gemeente-besturen plaats. Zeer is het te wenschen, dat die belangrijke en zoo noodzakelijke wegen eindelijk tot stand mogen komen.

Over den aanleg van den kunstweg van Millingen naar Nijmegen, waarvoor eene toelage uit de provinciale kas is toegelegd, (Notulen 1849, blz. 30, 63 en 68) worden nog onderhandelingen tusschen het gemeente-bestuur van Millingen en het polder-bestuur van de Ooij gevoerd. Men hoopt, dat zij spoedig tot een gewenscht einde zullen leiden.

Plannen, tot verbetering der wegen van Beuningen naar Wijchen, van Burgharen naar Winsen en van Ingen naar het Ingensche veer, maken het onderwerp van veraadslagingen bij de betrokkene besturen uit.

Tot opneming van die onder de gemeente Burgharen, hebben wij eenige gelden beschikbaar gesteld.

De dijken in den Tielerwaard worden, door het aanwenden van gepaste middelen, zoo veel mogelijk in begrinding gebragt. Dit levert aan het algemeen een groot gerief, zonder aan de dijkpligtigen nadeel te veroorzaken.

De begrinding van den noorder Lingedijk, van Buren tot Buurmalsen, is verder voortgezet.

De onderwegen langs de overlaten, tusschen Geldermalsen en Wadenooijen, zijn bezand, doch over de begrinding zijn nog geene overeenkomsten tot stand gebragt.

De aardenbaan voor den weg van Ammerzoden naar Hedel en van daar naar Driel, welke begrind zal worden, en waarvoor de Staten een subsidie beschikbaar hebben gesteld, (Notulen 1849, blz. 20, 50 en 58) is reeds voor een groot gedeelte voltooid.

De kleiweg van Beest naar Culenborg is reeds sedert eenigen tijd, voor zoo ver het gebied der laatste gemeente strekt, in begrinding gebragt. Het voornemen bestaat, hem verder te begrinden of te bezanden. Wordt het ten uitvoer gebragt, dat niet zonder bijstand der provincie zal kunnen geschieden, dan zal er eene belangrijke verbetering tot stand komen, niet alleen voor de genoemde gemeenten, maar ook voor Deil. Zij zoude nog belangrijker worden, wanneer zij doorgezet werd van Rumpt tot aan het gebied van Haaften. Culenborg is voor den graanhandel zeer gezocht. De ingezetenen van de gezegde gemeenten en die van Herwijnen en Vuren konden dan de markt daar in korter tijd en vooral minder kostbaar bezoeken, dan hun thans langs den straatweg mogelijk is.

De geërfden van Rumpt hadden dan ook het voornemen, den kleiweg, van den dijk tot aan de grenzen van Haaften, te bezanden. Die van deze plaats, hoezeer hun de bezanding door de nabijheid der rivier minder zoude kosten, weigeren haar op hun gedeelte van den weg te bewerkstelligen. De bezanding op het Rumptsche gebied zoude dus thans nog, als doelloos te beschouwen zijn.

In het vorige jaar is een provinciaal subsidie toegestaan, voor de begrinding van den weg van Buurmalsen naar de Neust. (Notulen 1849, bll. 21, 52 en 59). Eene te sluiten overeenkomst tusschen het bestuur van het polderdistrict Buren en de geërfden van Buurmalsen en Tricht, welke nog niet tot stand is gekomen, heeft tot vertraging in de uitvoering aanleiding gegeven.

De dorpen Deil, Enspijk, Rumpt en Gellicum, welke zamen eene gemeente uitmaken, zijn, door den staat der kleiwegen, des winters onderling ontoegankelijk. De betrokken polderbesturen hebben besloten, die wegen in het zand te brengen, en daartoe de hulp der provinciale fondsen in te roepen.

Ten vervolge op vroegere mededeelingen diene deze van den opbrengst der tollen op de wegen in het jaar 1849.

Van Arnhem naar Apeldoorn 5 tollen, opbrengst ƒ4,437.68^5, meer dan in 1848 ƒ291.21^5. Van Arnhem naar de Bavoortsche brug 10 tollen, opbrengst ƒ8,486.27, meer dan in 1848 ƒ74.31. Van Arnhem naar de Grebbe 4 tollen, opbrengst ƒ4,643.50^5, meer dan in 1848 ƒ190.01^5. Van Arnhem naar Nijmegen (verpacht) 2 tollen, opbrengst ƒ7,240, minder dan in 1848 ƒ1812.50. Van Arnhem naar Zevenaar (verpacht) 2 tollen, opbrengst ƒ2,206.31, minder dan in 1848 ƒ529.88. Van Arnhem naar Zutphen 6 tollen, opbrengst ƒ20,468.80^5, meer dan in 1848 ƒ148.10^5. Van Doesborgh naar de Pruisische grenzen 3 tollen, opbrengst ƒ8,710.60, minder dan in 1848 ƒ74.22^5. Van Hattem naar de Dorenheg 14 tollen, opbrengst ƒ11,417.71^5, minder dan in 1848 ƒ1,292,22^5. Van Hattem naar Apeldoorn 5 tollen, opbrengst ƒ2,275.09, meer dan in 1848 ƒ133.70^5. Van Nijmegen naar Kranenburg 2 tollen, opbrengst ƒ4,70[illegible], minder dan in 1848 ƒ121.52. Van Zutphen naar Apeldoorn 4 tollen, opbrengst ƒ2,571.24, meer dan in 1848 ƒ209.18^5. Van Zutphen naar Deventer over Gorssel 3 tollen, opbrengst ƒ5,469.15, minder dan in 1848 ƒ233.06^5. Van Zutphen naar Emmerik 7 tollen, opbrengst ƒ3,789.23^5, meer dan in 1848 ƒ253.93. Van Zutphen naar Goor tot Lochem 3 tollen, opbrengst ƒ2,685.74, meer dan in 1848 ƒ87.59^5. Van Zutphen naar Winterswijk 9 tollen, opbrengst ƒ9,414.16, meer dan in 1848 [illegible]. Van Apeldoorn naar Deventer 3 tollen, [illegible]535.38, meer dan in 1848 ƒ1,149.24. Van Apeldoorn naar Hoevelaken 8 tollen, opbrengst ƒ3,155.28, minder dan in 1848 ƒ520.17. Van Voorst naar Deventer 1 tol, opbrengst ƒ825.65, minder dan in 1848 ƒ16.57.

Het denkbeeld is ergens geopperd, om de tolheffingen op de wegen af te schaffen, en door eene vermeerdering der grondbelastingen de uitgaven, die de wegen vorderen, te bestrijden.

Dit schijnt niet goed doordacht.

Een ander punt is het, en het wordt der belanghebbenden ter overweging gegeven, of er niet onderscheidene tollen zijn, waar de heffing meer kosten veroorzaakt, dan de opbrengst is. De maandstaten, die wij ontvangen, en de onmogelijkheid, om eenige tollen op den rijksweg van Amersfoort naar Deventer te kunnen verpachten, schijnen het te bevestigen. Waar het plaats vindt en reeds, zonder merkelijke verandering, plaats gevonden heeft, dient de heffing op te houden. Het tolgeld wordt anders doelloos gevorderd en voldaan.

Het getal reizigers, dat van den Rijn-spoorweg aan de stations, in Gelderland gelegen, gebruik gemaakt heeft, en de opbrengst aan die stations waren in het jaar 1849, te Arnhem 47,685 reizigers; opbrengst van reizigers ƒ110,643.25; van goederen ƒ45,755.06. Wolfheze 1,742 reizigers; opbrengst van reizigers ƒ2093.75; van goederen ƒ586.26. Ede 8938 reizigers; opbrengst van reizigers ƒ9,254.16; van goederen ƒ2073.93. Veenendaal 6259 reizigers; opbrengst van reizigers ƒ5,438.75; van goederen ƒ4,707.18. Geheel 64,624 reizigers; opbrengst van reizigers ƒ127.430.91; van goederen ƒ53,122.43.

De veren van het rijk te Z. Bommel, Bensichem, Culenborg, Hedel en St. Andries zijn, over het algemeen genomen, in goeden staat.

De ondiepte in de rivier tegen Z.-Bommel maakt de overvaart dikwerf hoogst moeijelijk. Meermalen kan er, gedurende een ruim tijdsverloop, van de gierpont geen gebruik worden gemaakt. Zij wordt dan wel wat lager op de rivier gelegd, doch, bij eenigsints rijzend water, is dit ook aan groot bezwaar onderhevig. De zandplaat, welke dan tot aanlegplaats dient, komt eenige duimen onder water. Daarenboven is de afrid aan den regter oever der rivier zeer moeijelijk. Men mag vertrouwen, dat van rijksweg maatregelen genomen zullen worden, om dit gebrek, waardoor het gebruik van den belangrijken strategischen weg van Utrecht naar 's Hertogenbosch zoo zeer wordt belemmerd, te doen ophouden. Voorstellen zijn daartoe gedaan.

Aan het veer te Bensichem is een wachthuis, en aan dat te Culenborg eene nieuwe schuur gebouwd.

In de veren te St. Andries en te Hedel zijn nieuwe zeilponten gebragt.

Al de rijks- en provinciale gebouwen te Arnhem en te Zutphen, en de lands gebouwen aan de Tolkamer te Lobith zijn naar behooren onderhouden.

Aan de Pruisische grenzen, bij Babberik, wordt eene geheel nieuwe woning, voor grenskantoor bestemd, gebouwd.

Op uitnoodiging van den heer Gouverneur zijn, onder de onmiddellijke leiding van den heer hoofdingenieur van den waterstaat, proeven genomen met ijzer-, hout- en loodverf, uit de fabriek van den heer *van Someren*, te Kralingen. Wij achten dezelve belangrijk genoeg, om hier vermeld te worden.

Eenige ijzeren staven, in de maand augustus 1848 drie achtereenvolgende malen met de ijzerverf geverfd, werden in eenen kelder geplaatst. Onaangeroerd gebleven tot in de maand november 1849, vertoonden zij toen op die zijden, welke met den steenenvloer in aanraking waren geweest, onderscheidene roestvlekken. Ongeverfde staven, in denzelfden kelder gelegd, waren geheel met zoodanige vlekken bedekt. Toen later, bij den jongsten hoogen waterstand, de staven gedeeltelijk met het ingedrongen water in aanraking kwamen, had dit op het verroesten der ongeverfde staven zeer veel invloed, op de geverfde slechts weinig. Men maakt uit dit een en ander op, dat deze verf, ofschoon eenigermate roestwerend, echter niet geheel roestbeveiligend is.

In denzelfden kelder werd, mede in augustus 1848, driemaal met houtverf geverfd en ongeverfd goed, gaaf vuren- en eikenhout tusschen kennelijk verstikt en door champignons aangetast hout geplaatst. In november 1849 bleek, dat zich de champignons op die stukken bedorven hout, welke op den steenenvloer gelegd waren, zeer ontwikkeld hadden, terwijl de hooger gelegene stukken uitgedroogd waren. De tusschen geplaatste goede, gave stukken eikenhout, zoowel de geverfde, als de ongeverfde, waren gaaf gebleven. Dewijl echter het goede vurenhout eene andere uitkomst gaf, daar de ongeverfde stukken vochtig, met champignons bezet en gedeeltelijk tot bederf waren overgegaan waren, terwijl de geverfde, hoewel zich eenige champignons daaraan gehecht hadden, volkomen gaaf waren gebleven en de verf ongeschonden was, acht men zich geregtigd, om aan te nemen, dat de houtverf voor het doel, om hout te beveiligen, aan te prijzen is.

Proeven met loodverf genomen, door regenwater te doen in eenen looden bak, met die verf geverfd, en eenen anderen dergelijken bak met zoodanig water te vullen, en beiden onaangeroerd te laten staan, gaven, na verloop van 4 maanden, geene uitkomst. In geene der beide bakken vertoonden zich, bij een scheikundig onderzoek, looddeelen in het water. Welligt was de tijd der proefneming te kort, of was het water niet onzuiver genoeg.

(Hierop volgt een staat, vroeger vermeld, aanwijzende de schade, door den jongsten hoogen waterstand veroorzaakt in de polderdistricten der eerste en tweede klasse.)

(*Vervolg hierna.*)

Advertentiën.

VERKIEZINGEN.

(No. 58.) *EXTRACT uit het Register der Besluiten van* GEDEPUTEERDE STATEN *der Provincie* ***GELDERLAND.***

Maandag, den 7den October 1850.

Gelezen eene missive van den Voorzitter van het bureau van stemopneming in het 4de Provinciaal Hoofddistrict, kennisgevende dat bij de opening der stembriefjes tot de benoeming van een lid voor de Provinciale Staten is gebleken, dat daarbij geene volstrekte meerderheid is verkregen en alzoo eene herstemming zal worden vereischt.

Is goedgevonden te bepalen, dat die herstemming geschieden zal op Donderdag den 17 dezer.

En zal dit besluit worden gezonden aan den Voorzitter voornoemd, mitsgaders aan de Voorzitters der besturen van de Gemeenten in het Hoofd-kiesdistrict *Ruurlo*, en verder nog geplaatst worden in de *Arnhemsche* en *Zutphensche Couranten*.

Accordeert met voorschreven Register,
De Griffier der Staten,
L. A. J. W. SLOET.

---

† † † De perceelen **WEIDELAND**, welke op den 7den October ll. ten overstaan van den Notaris *VAN ECK*, te *Arnhem*, bij inzet zijn geveild, werden alstoen met de hoogen gebragt, als volgt, te weten:

De **UITERWAARD**, *de Kloekenwaard*, gelegen onder *Westervoort*, groot 14 Bunders, 2[illegible] Roeden, 20 Ellen, op . . . . ƒ 1402[illegible]

De **WEIDE**, *de Keulsche Sleege*, gelegen in het *Velperbroek*, groot 10 Bunders, 45 Roeden, 40 Ellen, op . . . . ƒ 784[illegible]

De toeslag blijft bepaald op Maandag den 21sten October 1850 des avonds ten zes ure, ten huize van den Kastelein *A. JAS*, aan de Steenstraat onder *Arnhem*.

Nadere informatiën zijn te bekomen ten kantore van bovengenoemden Notaris en aangaande *de Kloekenwaard*, mede ten kantore van den Advokaat Mr. *E. SCHEIDIUS* en van den Notaris Mr. *TAAY*, beiden te *Arnhem*.

De **VASTE GOEDEREN**, welker Inzet ten overstaan van den Notaris *TAAY*, te *Arnhem*, ten huize van den Kastelein *A. JAS* aldaar, op den 7den October 1850 plaats had, staan als volgt:

1o. *WEIJERSHOFSTEDE*, te *Westervoort*. . . . . ƒ 1960

2o. *WILLEM-BERENDS-WEIDE*, aldaar, zijnde Uiterwaard met Wilgenpas. . » 4660

Massa dezer beide perceelen. . . . . . . » 6800

3o. Het Winkelhuis in de Bakkerstraat, te *Arnhem*, bewoond door den Heer *ROSENBERG*. . . . . » 427[illegible]

De toeslag dezer Goederen is bepaald ter plaatse hierboven gemeld, den 21sten October 1850, des avonds te 6 en 7 ure, terwijl inlichtingen over dezelve te bekomen zijn ten kantore van voornoemden Notaris.

---

† † † Op Dingsdag den 15den October des morgens om 10 uur, wordt in het Logement het *Hof van Berlijn*, te *Zevenaar*, publiek in perceelen verkocht, het **RIJSWAARDEN** en **TEENHOUT** en **RIET**, staande in de *Lobithsche* en *Bylandsche Rijswaarden*, te weten:

26 Bunders **RIJSWAARD**, in 14 perceelen.
19 » **TEENHOUT**, in 37 perceelen.
26 Perceelen **RIET**.

Aanwijzing geeft de Heer *J. TERWINDT*, te *Pannerden* en de Waardsman *STIL*, te *Herwen*.

---

† † † Een ieder die iets te vorderen heeft van of schuldig is aan de nalatenschap van den, op den 6den dezer, te *Velp* overleden gepensioneerden kolonel, den heer *A. BAUD*, gelieve daarvan voor of op den 15den November aanstaande, aangifte of betaling te doen, bij den WelEdelen Gestrengen Heer *J. J. VAN BRAAM*, op *Bronbeek*, nabij *Arnhem*.

Arnhem, 8 October 1850.

Waterhoogte te Arnhem.

9 Oct. 1 El 4 Palm 5 Duim; gew. 10 D. gev. 0 D.

De prijs dezer courant is ƒ 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nommers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels ƒ 1. [illegible] elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.